

Г.П. КОВЕРЗНЄВА

Ганна Павлівна Коверзнєва, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових та галузевих правових дисциплін Київського університету права НАН України

АКТУАЛЬНЕ ВИДАННЯ З КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ПОЛЬЩІ*

Нещодавно побачила світ книга, видана нашими партнерами з Гданського університету (Польща).

Метою створення цієї наукової праці є спроба виокремити принципи конституційного права Республіки Польща, що стрімко змінюється у зв'язку з розбудовою державних інституцій.

Модернізація Основного Закону, що триває нині в Польщі, вимагає постійного оновлення наукових засад із базової галузі вітчизняної системи права – конституційного права. Маючи на меті виокремити найважливіші цінності польської конституційної системи, зробити їх ідентифікацію, автори прописують конституційні та структурні елементи правової системи Польщі.

Зміст наукового доробка включає дев'ять глав:

1. Демократичні засади права.
2. Соціальне правосуддя.
3. Поділ влади.
4. Представницькі органи влади.
5. Принципи прямої демократії.
6. Політичний плюралізм.
7. Економіка ринкових відносин.
8. Відносини держави та церкви
9. Свободи, права та обов'язки людини та громадянина.

Вважаємо, що така структура розміщення навчального матеріалу з конституційного права є науково обгрунтованою, логічною та зручною для сприйняття студентами, на яких, у першу чергу, орієнтоване це видання. Викладення зазначених тем у даному підручнику вирізняється високим науково-теоретичним рівнем. Логічність, послідовність подання матеріалу, ілюстрування відповідними прикладами робить його доступним для розуміння студентством та всіма, хто цікавиться проблемами конституційного права Польщі.

Збірник зазначених авторів включає й ті питання, що є новаторськими для конституційного права як навчальної дисципліни та науки. Наприклад, питання «соціального правосуддя», яке розглядається як тісний зв'язок філософії, етики, соціології та права – це новаторський підхід до даного конституційного механізму. Пані Агнежка Гайда у II розділі зазначає: «Немає сумніву, що рішення Конституційного Суду є найважливішими в розумінні принципів соціальної юстиції в Польщі».

Проаналізовано витoki конституційно-правової думки Польщі, охарактеризовано предмет та методологію науки конституційного права, окреслено пріоритетні напрями конституційно-правових досліджень (С. 8–9). Система конституційного права Республіки Польщі в рецензованій роботі викладена на засадах її багатогранності, що є обгрунтованим у зв'язку з об'єктивністю існування багатьох рівнів зазначеної системи.

Праця містить надзвичайно сміливу думку, що «інструменти прямої демократії на національному рівні в Польщі, такі як референдуми та громадські ініціативи, є неефективними». Автор Анна Рітел-Варжоча зазначає, що, не дивлячись на неефективність зазначених інститутів на національному рівні, на рівні територіальних громад – на місцевому рівні – нові демократичні інструменти дозволяють реалізовувати безпосереднє народовладдя повною мірою (С. 113–114).

Розділ «Економіка ринкових відносин» починається з історичного нарису розвитку економічних відносин Республіки Польща з часів Другої світової війни. Лише в 1997 р. Конституція Польщі була доповнена «принципами ринкової економіки» як основою державної економічної політики. Петр Узєбко зазначає, що ринкові відносини ґрунтуються на трьох принципах: приватна власність, вільний ринок, діалог та кооперація між партнерами. У цьому розділі також розглядається нетривіальна думка щодо ролі держави в умовах ринкових відносин (С. 155).

Агнежка Гайда в розділ IX «Свободи, права та обов'язки людини та громадянина» розглядає питання щодо характеристики основних видів правового статусу людини (громадянин, іноземець, особа без громадян-

Рецензії

ства, біженці тощо), а також поняття та види конституційних прав і свобод людини та громадянина в Польщі, традиційно розподілені за сферами суспільних відносин (громадянські, політичні, економічні, соціальні, культурні). Приділено увагу висвітленню механізму гарантій прав та свобод людини і громадянина та охарактеризовано систему обов'язків. Важливу складову дослідження складають принципи: поваги до честі та гідності особи, поваги та захисту свобод людини, рівності та неприпустимість дискримінацій (С. 174–192).

Таким чином, рецензована наукова праця є тим виданням, що дає можливість не лише на високому науково-теоретичному рівні опанувати дисципліну «Конституційне право Польщі», а й ознайомитися з новітніми тенденціями та перспективами розвитку конституційного права як науки та галузі права, надає можливість сформулювати цілісне та комплексне уявлення про нього широкому колу читачів.